

Independent Audit Overview of Professional Accountants in Antalya Province*

Deniz ÇANDIR¹ & Güler Ferhan ÜNAL UYAR²

Keywords
Independent
auditing,
professional
accountants,
Antalya province.

Article History
Received
10 Nov, 2018
Accepted
30 Dec, 2018

Abstract

The concept of 'independent audit', which can be expressed as "in reaching an opinion by reviewing the financial statements by an independent expert", is aimed to be looked at through the eyes of professional accountant who is independent auditor and who is not, and this study has been carried out. For this purpose, in the study, operating in Antalya province 208 professional accountants, a 19-question survey was administered. The data of the study, "SPSS 21 Statistical Package Program", through the 'frequency' is interpreted. As a result, professional accountants was observed that level of knowledge of the 'medium' level "IAS/IFRS, TCC, International Accounting Standards" and of the 'good' level "VUK knowledge levels". In addition, it was concluded professional accountants think of "state agencies are also should audited and certificates of independent audit should be given the mandate by TÜRMÖB".

Antalya İlindeki Muhasebe Meslek Mensuplarının Bağımsız Denetime Bakışı

Anahtar Kelimeler
Bağımsız denetim,
muhasebe meslek
mensupları,
Antalya ili.

Özet

"Finansal tabloların bağımsız bir uzman tarafından incelenerek bir görüşe ulaşılması" olarak da ifade edilebilen 'bağımsız denetim' kavramına, bağımsız denetçi olan ve olmayan muhasebe meslek mensuplarının gözünden bakılması amaçlanmıştır ve bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Belirtilen amaçla, çalışmada, Antalya ilinde faaliyette bulunan 208 muhasebe meslek mensubuna, 19 soruluk bir anket çalışması uygulanmıştır. Çalışmanın verileri ise, "SPSS 21 İstatistik Paket Programı" aracılığıyla, 'frekans' olarak yorumlanmıştır. Sonuç olarak, meslek mensuplarının "TMS/TFRS, TTK, Uluslararası Muhasebe Standartları" bilgi seviyelerinin 'orta' düzeyde

* Çalışma, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muhasebe-Finansman Tezsiz Yüksek Lisans' ta gerçekleştirilen "Antalya İlindeki Muhasebe Meslek Mensuplarının Bağımsız Denetime Bakışı" adlı Dönem Projesi konusundan esinlenilerek hazırlanmıştır.

¹ Muhasebe müdürü, OTI Holding, ANTALYA.

² Corresponding Author. ORCID: 0000-0003-4394-934X. Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe-Finansman Anabilim Dalı, guleruyar@akdeniz.edu.tr

Makale Geçmişi
Alınan Tarih
10 Kasım, 2018
Kabul Tarihi
30 Aralık, 2018

olduğunu; “VUK bilgi seviyelerinin” ise ‘iyi’ düzeyde olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Bunun yanında, meslek mensuplarının “Devlet kurumlarının da bağımsız denetimden geçmesi ve bağımsız denetim yetki belgesinin TÜRMOB tarafından verilmesi gerektiğini düşündükleri” sonucuna ulaşılmıştır.

1. Giriş

660 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 2 Kasım 2011 tarihinde Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK)’ nun kurulması ve 1 Temmuz 2012’ de yürürlüğe giren 6102 Sayılı TTK ile ‘bağımsız denetim’ kavramı, günümüze kadar giderek artan bir öneme sahip olmuştur.

KGK tarafından bağımsız denetim, “*bir işletmenin finansal tablolarının ve diğer finansal bilgilerinin, finansal raporlama standartlarına uygunluğu ve doğruluğu hususunda, gerekli bağımsız denetim teknikleri uygulanarak denetlenmesi ve değerlendirilerek bir rapora bağlanması*” olarak tanımlanmıştır. (http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/PDF%20linkleri/Tan%C4%B1t%C4%B1m/Public_Oversight_Authority_TR.pdf)

Bağımsız denetim, ‘bağımsız denetçi’ unvanı verilen kişilerce gerçekleştirilmektedir. Bu unvanı alabilmek için kişiler, en az ‘Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM)’ ya da ‘Yeminli Mali Müşavir (YMM)’ unvanını taşımak zorunda olmaktadır. Serbest Muhasebeci (SM) unvanını taşıyan kişiler ise, “bağımsız denetçi” lik yapamamaktadırlar.

Çalışmamızda, Antalya iline bağlı olarak faaliyet gösteren “SM, SMMM, YMM ve bağımsız denetçi” unvanını almış olan meslek mensuplarına, demografik veriler dışında toplam 19 soruluk bir anket gerçekleştirilmiş ve kendilerine bağımsız denetim hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Anketin ilk kısmı “demografik veriler” içeren sorulardan; ikinci kısmı, “meslek mensuplarının genel mesleki bilgi düzeyini” içeren sorulardan ve son kısmı ise “bağımsız denetime duyulan ihtiyaç ve bağımsız denetimin etkinliğini” içeren sorulardan oluşmuştur. Toplam 208 meslek mensubu, çalışmaya katılım göstermiştir. Çalışmanın bulguları ise, “SPSS 21 İstatistik Paket Programı”, “frekans” aracılığıyla yorumlanmıştır.

2. Literatür Çalışması

Elitaş vd. (2011) tarafından yapılan çalışmada, muhasebe meslek mensupları tarafından ‘Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) algısı’ incelenmeye çalışılmış ve bu amaçla, Afyon, Denizli ve Uşak illerinde görev yapan 139 muhasebe meslek mensubuna anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak, “çalışmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının %80’i, TMS konusuna hâkim olduklarını ancak yine de sistematik bir eğitimden geçmelerinin kendileri için daha iyi olacağını belirtmiş ve TMS’ nin uygulanma zorluğu nedeniyle, 16-20 yıl arası faaliyette bulunan muhasebe meslek mensuplarının, 1-5 yıl arası faaliyette bulunan muhasebe meslek mensuplarına oranla, işi bırakmayı düşündükleri” ortaya çıkmıştır.

Çelik (2013) tarafından yapılan çalışmada, Niğde’ de faaliyet gösteren 65 muhasebe meslek mensubunun, TFRS (Türkiye Finansal Raporlama Standartları)’ ye bakış açılarının ölçülmesi amaçlanmış ve bu amaçla, meslek mensuplarına

yöneltilen 18 soruluk anket çalışmasına yanıt vermeleri beklenmiştir. Çalışmanın sonucunda, “standartların algılanmasında, ‘cinsiyet’ faktörünün etken olmadığı ancak ‘öğrenim durumu’ faktörünün etken olduğu” gözlemlenmiş, bunun yanında “TFRS’ ye göre hazırlanan finansal tabloların, kullanıcılara daha fazla güven vereceği; TFRS’ nin yalnızca çeviri olması değil, uygulama konusunda daha anlaşılır hazırlanması gerektiği; TFRS’ de yapılan açıklamaların uygulamalar için yeterli olmadığı; TFRS’ nin çok sık değişmesinin önlenemeyecek sorunlar ortaya çıkaracağı”nın düşünüldüğü ortaya çıkarılmıştır.

Erol Fidan ve Cinit (2013) tarafından yapılan çalışmada, TFRS’ yi ve KOBİ TFRS’ yi uygulamaya başlayan muhasebe meslek mensuplarının TFRS ve KOBİ TFRS hakkındaki algılarını tespit etmek amaçlanmış ve bu amaçla, Eskişehir ilinde faaliyet gösteren 152 muhasebe meslek mensubuna anket çalışması uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda ise, “muhasebe meslek mensuplarının %55’ inin TFRS ve KOBİ TFRS hakkında az bilgili olduğu ortaya çıkmış; yaklaşık %72’ lik kesimin TFRS ve KOBİ TFRS’ nin uygulamayı zorlaştıracağını düşündükleri ve ayrıca KOBİ TFRS uygulamasının muhasebecilerin iş yükünü artıracığını düşündükleri” görülmüştür.

Özçelik vd. (2014) tarafından yapılan çalışmada, bağımsız denetim alanında yapılan “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu” çerçevesindeki değişikliklere, muhasebe meslek mensuplarının bakış açısının ölçülmesi amaçlanmış ve Antalya, Isparta ve Burdur il sınırları içerisinde faaliyet gösteren 393 muhasebe meslek mensubuna anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak, meslek mensuplarının “yaklaşık yarısının denetçi ruhsatı almayı düşündükleri; yaklaşık %54’ ünün, sermaye şirketlerinin denetime hazır olması için 5 yıl gibi bir süre gerektiğini düşündükleri” ortaya çıkmıştır.

Enderoğlu vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetime bakış açılarının ölçülmesi amaçlanmış ve bu amaçla, Kocaeli ilinde faaliyet gösteren 477 muhasebe meslek mensubuna anket çalışması uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda ise, “muhasebe meslek mensuplarının ‘BASEL’ alanında düşük bilgiye sahip oldukları görülmüş; tüm sermaye şirketlerinin bağımsız denetimden geçmesi gerektiğini; bağımsız denetimin etkinliği için etik değerlerin ön plana çıkmasının zorunlu olduğunu ve yine bağımsız denetimde etkinlik için TÜRMOB, KGK ve Maliye Bakanlığı’nın ortak çalışması gerektiğini düşündükleri” ortaya çıkmıştır.

Çalışmamızda, bağımsız denetim uygulamalarının muhasebe meslek mensuplarının gözünden incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, Antalya ilinde faaliyet gösteren 208 muhasebe meslek mensubuna anket çalışması uygulanmıştır. Anket çalışmasının ilk kısmında, “cinsiyet, unvan vb. demografik bilgilere”; ikinci kısmında, “muhasebe meslek mensuplarının mesleki bilgi düzeylerine” ve üçüncü kısımda ise, “bağımsız denetime olan ihtiyaç ve bağımsız denetimin etkinliğinin sağlanması açısından meslek mensuplarının düşüncelerine” yer verilmiştir. Ve sonuçlar, ‘SPSS 21 İstatistik Paket Programı’ aracılığıyla, frekans verileri kullanılarak yorumlanmıştır.

3. Anket Uygulaması

3.1. Uygulamanın Amacı

Uygulamanın amacı, muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim uygulamaları hakkındaki görüşlerini ortaya koymaktır.

3.2. Uygulamanın Kapsamı ve Yöntemi

Çalışmanın uygulama kısmı, Antalya ilinde faaliyet gösteren, 208 muhasebe meslek mensubuna, “anket tekniği” aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Anket tekniği, hem yüz yüze görüşmeler yaparak, hem de elektronik posta yoluyla gerçekleştirilmiştir.

Anket uygulaması, 3 kısımdan oluşmuştur: İlk kısımda, ‘demografik verilere’; ikinci kısımda, genel olarak muhasebe meslek mensuplarının ‘mesleki bilgilerine’; üçüncü kısımda da ‘bağımsız denetim hakkındaki görüşlerine ve yaptıkları işlerden memnuniyet düzeylerine’ yer verilmiştir.

3.3. Uygulamanın Bulguları

Bulguların değerlendirilmesinden önce, demografik veriler dışındaki toplam 19 sorunun “Güvenilirlik Analizi” gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1. 19 Sorunun güvenilirlik analizi sonucu

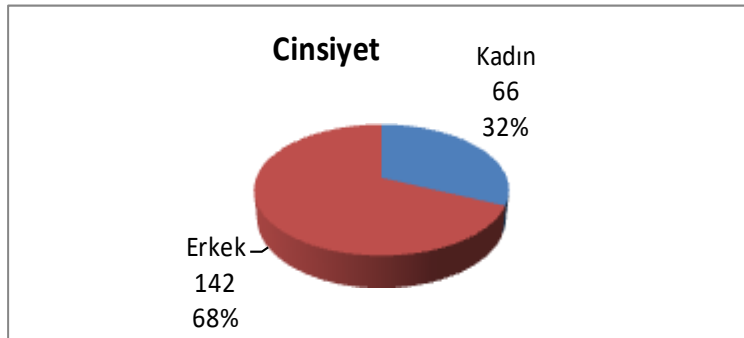
Cronbach's Alpha	N of Items
,735	19

Çalışmanın birinci kısmı

Çalışmanın ilk kısmı, demografik verilerden oluşmaktadır.

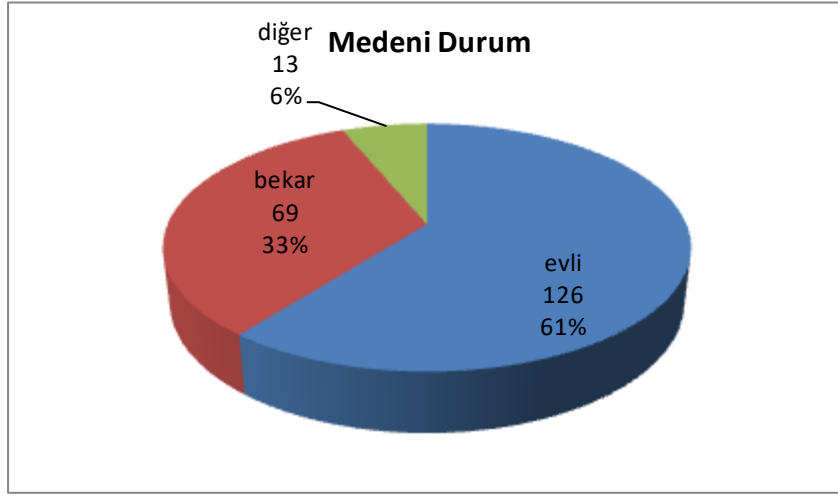
Tablo 1' e bakıldığında, demografik veriler dışındaki 19 adet sorunun güvenilirlik düzeyinin %73,5, yani ‘yüksek güvenilirlik’ düzeyinde olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Şekil 1. Cinsiyet dağılım grafiği

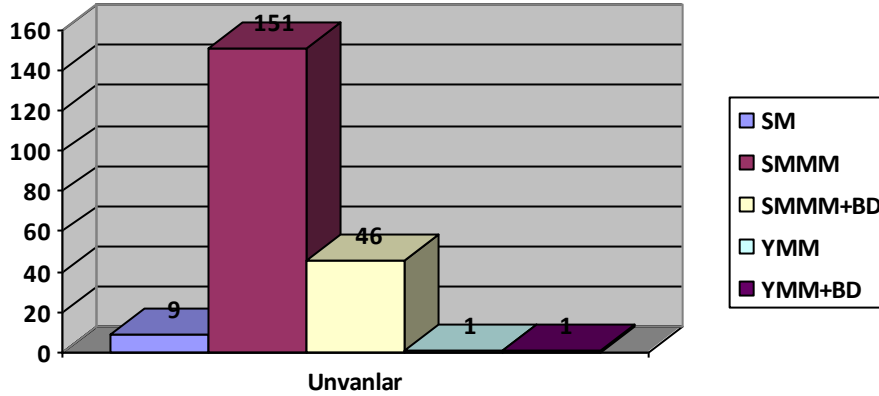
Şekil 1' de görüldüğü üzere, muhasebe meslek mensuplarının cinsiyet dağılım grafiği oluşturulmuş ve 66 kadın (%32) ve 142 erkek (%68) muhasebe meslek mensubu, çalışmaya katılım göstermiştir.

Şekil 2. Medeni durum dağılım grafiği

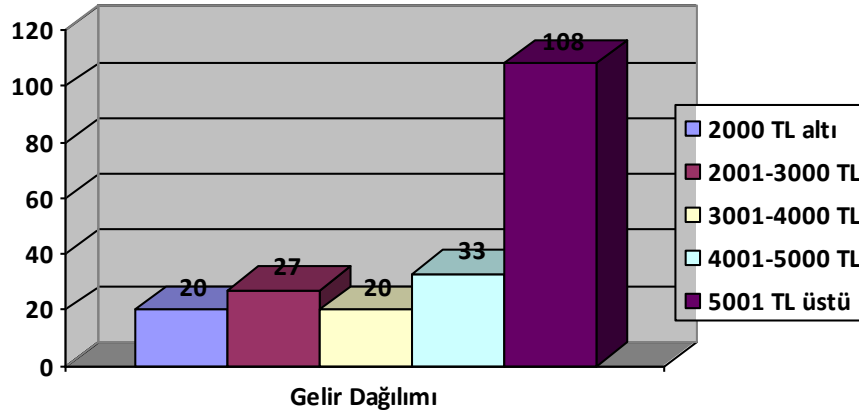
Şekil 2' de, ankete katılım gösteren muhasebe meslek mensuplarının 126'sının evli, 69'unun bekâr ve 13'ünün ise dul ya da boşanmış olduğu görülmektedir.

Şekil 3. Unvan dağılımı grafiği

Şekil 3' te, unvan dağılım grafiği verilmiştir. Buna göre, 9 SM, 197 SMMM ve 2 YMM çalışmaya yanıt vermiştir. Ayrıca, SMMM' lerin 46 tanesinin ve YMM'lerin 1 tanesinin, bağımsız denetçilik unvanını taşıdığı görülmüştür.

Şekil 4. Gelir dağılımı grafiği

Şekil 4' teki gelir dağılım grafiğine bakıldığında, 2.000 TL' nin altında kazanç elde eden 20 meslek mensubu bulunmaktadır. Sayı, az gibi görünse de, ankete katılan meslek mensuplarının %10'una yakın bir kısmını temsil etmektedir. 2.000 TL' nin altında gelir elde eden 20 kişinin dağılımı, aşağıda Tablo 2' de gösterildiği gibidir:

Tablo 2. 2.000 TL' nin altı gelir elde eden meslek mensuplarının unvan ve cinsiyet dağılımları

	Dağılımları	
	Erkek	Kadın
SM	-	1
	6	10
SMMM	1	2
SMMM +BD		

Tablo 2' ye göre, 1 kadın SM, 7 erkek ve 12 kadın SMMM 2.000 TL' nin altında gelir elde etmektedir. Bunlara ek olarak, (1 erkek ve 2 kadın) toplam 3 SMMM ise, aynı zamanda bağımsız denetçilik yetkisini taşımaktadır.

Çalışmanın ikinci kısmı

Anketin ikinci kısmında, muhasebe meslek mensuplarına, meslekleri ile ilgili konular hakkındaki bilgi düzeyleri sorulmuş ve "5' li Likert Ölçeği" kullanılarak yanıt vermeleri istenmiştir.

Buna göre, "1: Çok az, 2: Az, 3: Ortalama, 4: İyi, 5: Çok İyi" bilgi düzeyi olarak tanımlanmıştır.

Tablo 3. Meslek mensuplarının mesleki bilgi düzeyleri

MESLEKİ BİLGİ	BİLGİ DÜZEYİ PUANLAMA					MEANS (ORTALAMA DÜZEY)
	1	2	3	4	5	
6102 Sayılı TTK bilgi düzeyim...	10	40	16	127	15	3,46
TMS/TFRS bilgi düzeyim...	17	53	23	109	6	3,16
Uluslararası Denetim Standartları bilgi düzeyim...	19	66	25	89	9	<u>3,01</u>
VUK bilgi düzeyim...	2	16	12	150	28	<u>3,89</u>
Bağımsız Denetim Uygulamaları bilgi düzeyim...	17	51	28	95	17	3,21

Tablo 3' e göre, "uluslararası denetim standartları" hakkındaki bilgileri, 'ortalama' düzey olan 3,01 olarak gerçekleşmiş, ancak bu konuda bilgi düzeyim "çok iyi" diyebilen 9 meslek mensubu olduğu görülmüştür. Bu meslek mensuplarının ise aşağıdaki Tablo 4' te görüleceği üzere, 9 kişiden 3' ünün bağımsız denetçi olduğu ortaya çıkmıştır.

Bunun yanında,

VUK bilgi düzeyinin ortalamasının üstünde olduğunu düşünenlerin oranı yaklaşık %86,

Bağımsız denetim hakkındaki bilgi düzeyinin ortalamasının üstünde olduğunu düşünenlerin oranı yaklaşık %54,

6102 Sayılı TTK hakkındaki bilgi düzeyinin ortalamasının üstünde olduğunu düşünenlerin oranı yaklaşık %68,

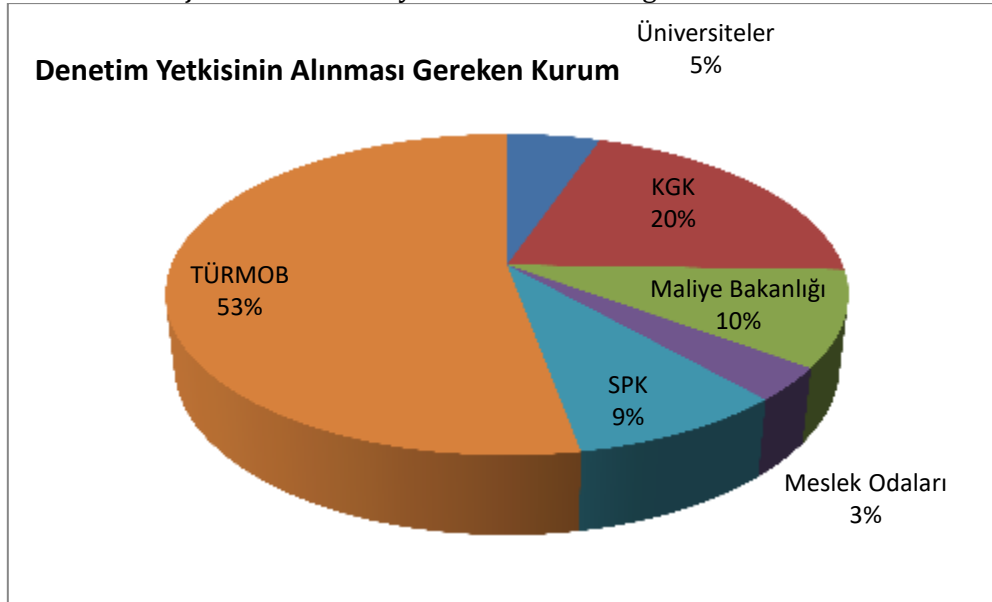
TMS/TFRS hakkındaki bilgi düzeyinin ortalamasının üstünde olduğunu düşünenlerin oranı yaklaşık %55 olarak ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. Uluslararası muhasebe standartları bilgi düzeyinin unvan açısından incelenmesi

UNVAN	Uluslararası Denetim Standartları Bilgi Düzeyim					TOPLAM
	1	2	3	4	5	
SM	2	5	1	1	0	9
SMMM	15	51	22	58	5	151
SMMM+ BD	2	10	2	29	3	46
YMM	0	0	0	1	0	1
YMM + BD	0	0	0	1	0	1
TOPLAM	19	66	25	89	9	208

Dikkat edileceği üzere, “1 SM unvanlı meslek mensubu ve 1 YMM+Bağımsız Denetçi” bu soruya, “bilgi düzeyim iyidir” olarak yanıt vermiştir.

Şekil 5. Denetim yetkisinin alınması gereken kurum

Şekil 5’ te, “denetim yetkisinin hangi kurum tarafından verilmesi gerektiği” sorusu sorulmuş ve 110 kişi (yaklaşık %53) TÜRMOB tarafından, 42 kişi Kamu Gözetim Kurumu (KGK) tarafından, 20 kişi Maliye Bakanlığı tarafından ve 11 kişi de üniversiteler tarafından verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Çalışmanın üçüncü kısmı

Çalışmanın üçüncü kısmında, Türkiye’ de denetime olan ihtiyaç ve bağımsız denetimin varlığı ve etkinliği ile ilgili hazırlanan sorular, meslek mensuplarına yöneltilmiş ve yine “5’li Likert Ölçeği” kullanılarak yanıt vermeleri sağlanmıştır. Buna göre, “1: hiç katılmıyorum, 2: katılmıyorum, 3: kararsızım, 4: katılıyorum, 5: kesinlikle katılıyorum” olarak yorumlanacaktır.

Tablo 5. Türkiye’ de denetime olan ihtiyaç

TÜRKİYE’ DE DENETİM İHTİYACI İLE İLGİLİ SORULAR	VERİLEN PUANLAR					MEAN (ORTALAMA DÜZEY)
	1	2	3	4	5	
Şahıs şirketleri bağımsız denetimden geçmelidir.	49	77	21	45	16	2,52
Sermaye şirketleri bağımsız denetimden geçmelidir.	6	57	24	72	49	3,48
Devlet kurumları bağımsız denetimden geçmelidir.	-	3	12	64	129	<u>4,53</u>
Bağımsız denetim firma sayısı, yeterlidir.	24	96	55	30	3	2,48
Bağımsız denetçi sayısı, yeterlidir.	29	96	50	29	4	2,43
SM’ lere de denetim yetkisi verilmelidir.	62	57	22	33	34	2,61

Tablo 5’ e bakıldığında, Türkiye’de denetim ihtiyacı ile ilgili sorular, meslek mensuplarına yöneltilmiş ve verilen puanlarla birlikte, ortalama frekansları sunulmuştur. Buna göre, en dikkat çekici yanıt, “devlet kurumlarının bağımsız denetimden geçmesi gerektiği”ni düşünenlerin fazlalığı olmuştur. Burada, “hiç katılmıyorum” yanıtını veren olmamıştır. 193 kişi ise (yaklaşık %93), ‘katıldığını ve kesinlikle katıldığını’ belirtmiştir. Buna göre, en az “katıldığını” belirtenlerin yanıtlarına bakıldığında;

Şahıs şirketlerinin bağımsız denetimden geçmesi gerektiğini düşünenlerin oranının yaklaşık %45;

Sermaye şirketlerinin bağımsız denetimden geçmesi gerektiğini düşünenlerin oranının yaklaşık %72;

Devlet kurumlarının bağımsız denetimden geçmesi gerektiğini düşünenlerin oranının yaklaşık %93,

Bağımsız denetim firma sayısının yeterli olduğunu düşünenlerin oranının yaklaşık %15;

Bağımsız denetçi sayısının yeterli olduğunu düşünenlerin oranının yaklaşık %15;

SM’ lere de bağımsız denetim yetkisi verilmesini isteyenlerin oranının ise yaklaşık %33 olduğu görülmüştür.

Tablo 6. Bağımsız denetimin varlığı ve etkinliği

BAĞIMSIZ DENETİMİN VARLIĞI VE ETKİNLİĞİ İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİNİZ...	VERİLEN PUANLAR					MEANS (ORTALAMA DÜZEYLER)
	1	2	3	4	5	
Bağımsız denetim, ortakların haklarının korunması için vardır.	4	8	29	130	37	3,90
Bağımsız denetim, hilenin önüne geçilmesi için vardır.	3	10	20	145	30	3,90
Bağımsız denetim, kayıt dışı ekonominin önüne geçer.	3	11	27	132	35	3,88
Kanuni yaptırımlarla, bağımsız denetimin etkinliği artacaktır.	2	10	22	130	44	3,98
Mevzuatlar uyumlaştırılırsa, bağımsız denetimin etkinliği artacaktır.	2	4	22	121	59	<u>4,11</u>

Tablo 6'ya bakıldığında, bağımsız denetimin varlığı ve etkinliği ile ilgili soruların yanıtları görülmektedir. Sonuçların ortalamaları oldukça yüksek çıkmıştır. Aynı şekilde, yorum yapılırken "katılanlar ve kesinlikle katılanlar" olarak konu ele alınacaktır. Buna göre;

Bağımsız denetimin işletmenin ortaklarının haklarının korunması için var olduğunu düşünenlerin oranı %80,

Bağımsız denetimin hilenin önüne geçilmesi için var olduğunu düşünenlerin oranı %84,

Bağımsız denetimin kayıt dışı ekonominin önüne geçilmesi için var olduğunu düşünenlerin oranı %80,

Kanuni yaptırımlarla bağımsız denetimin etkinliğinin artacağını düşünenlerin oranı %84,

Mevzuatların uyumlaştırılmasıyla, bağımsız denetimin etkinliğinin artacağını düşünenlerin oranı ise %87 olarak ortaya çıkmaktadır.

Anketin son sorusu ise, ankete katılan meslek mensuplarının genel olarak memnuniyet düzeylerini tespit etmek için hazırlanmıştır. Ve "1: hiç memnun değilim, 2: az memnunum, 3: kararsızım, 4: memnunum, 5: çok memnunum" şeklinde yorumlanmıştır.

Tablo 7. Meslek mensuplarının genel memnuniyet düzeyi

MESLEĞİNİZLE İLGİLİ GENEL MEMNUNİYET DÜZEYİNİZ...	VERİLEN PUANLAR				
	1	2	3	4	5
Mesleğimden memnunum	9	32	18	127	22
Kazancımdan memnunum	24	63	23	87	11
Mükelleflerimden memnunum	19	44	54	84	7

149 kişi (%72), mesleğimden memnun ya da çok memnun;

98 kişi (%47), kazancımdan memnun ya da çok memnun;

91 kişi (%44) ise, mükelleflerimden memnun ya da çok memnundur.

4. Sonuç ve Değerlendirme

660 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 2 Kasım 2011 tarihinde Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK)' nun kurulması ve 1 Temmuz 2012' de yürürlüğe giren 6102 Sayılı TTK ile 'bağımsız denetim' kavramı, günümüze kadar giderek artan bir öneme sahip olmuştur.

İşletmenin finansal tablolarının genel kabul görmüş muhasebe ilke ve standartlarına, mevzuatlara uygun hazırlanıp hazırlanmadığına dair bir görüş elde etmek ve bu görüşü raporda sunmak amacıyla bağımsız bir uzman tarafından yapılan delil toplama ve değerlendirme sürecine *denetim* adı verilmektedir.

Denetim mesleği, 'bağımsız denetçi' unvanını almış kişilerce yapılmaktadır. Bağımsız denetçi unvanını alabilmek içinse, SMMM ya da YMM unvanına sahip olmak zorunlu tutulmaktadır. Ancak SM unvanına sahip olan kişilerce, bu meslek yürütülememektedir. Bu durumda, bağımsız denetçi olmanın koşulu, muhasebe meslek mensubu olmaktan geçmektedir.

Çalışmada, "SM, SMMM, SMMM+bağımsız denetçi, YMM ve YMM+bağımsız denetçi" unvanlı muhasebe meslek mensuplarına, "bağımsız denetime bakış açısını ölçmek" amacıyla, 19 adet anket sorusu yöneltilmiştir. Soruların güvenilirlik düzeyi %73,5 seviyesinde çıkarken, çalışmaya 208 adet muhasebe meslek mensubu katılım göstermiştir. Çalışmanın bulguları, "frekans" düzeyinde yorumlanmıştır.

Çalışmanın "genel demografik" bulguları şöyledir:

- 66 kadın (%32) ve 142 erkek (%68) muhasebe meslek mensubu, çalışmaya katılım göstermiştir.
- Meslek mensuplarının 126'sının evli, 69'unun bekâr ve 13'ünün ise dul ya da boşanmış olduğu görülmüştür.
- Çalışmaya, 9 SM, 197 SMMM ve 2 YMM yanıt vermiştir. Ayrıca, SMMM' lerin 46 tanesinin ve YMM'lerin 1 tanesinin bağımsız denetçilik unvanını taşıdığı görülmüştür.
- 2.000 TL' nin altında kazanç elde eden 20 meslek mensubu olduğu ortaya çıkmıştır. Bu da yaklaşık, katılımcıların %10' una tekabül etmektedir. Bu kişilerin, 1'i kadın SM, 7'si erkek ve 12'si kadın SMMM olmakla birlikte, en az gelir seviyesine sahip kişilerin 3'ünün aynı zamanda "bağımsız denetçi" olduğu da görülmektedir.

Çalışmadaki meslek mensuplarının "genel mesleki bilgi seviyeleri" hakkındaki bulgular şöyledir:

- VUK bilgi düzeyinin ortalamanın üstünde olduğunu düşünenlerin oranı yaklaşık %86,
- Bağımsız denetim hakkındaki bilgi düzeyinin ortalamanın üstünde olduğunu düşünenlerin oranı yaklaşık %54,
- 6102 Sayılı TTK hakkındaki bilgi düzeyinin ortalamanın üstünde olduğunu düşünenlerin oranı yaklaşık %68,

- TMS/TFRS hakkındaki bilgi düzeyinin ortalamanın üstünde olduğunu düşünenlerin oranı yaklaşık %55,
- Uluslararası denetim standartları bilgi düzeyinin ortalamanın üstünde olduğunu düşünenlerin oranı yaklaşık %47 olarak ortaya çıkmıştır.

Bu durumda, “iyi bilgi düzeyi”ne sahip olduklarını düşündükleri alan, VUK bilgisi olarak çıkmıştır. Çoğunluğun ise, “uluslararası denetim standartları” konusunda kendi mesleki bilgisini iyi görmediği tespit edilmiştir.

Çalışmada, meslek mensuplarına sorulan bir diğer soru ise, “bağımsız denetim yetki belgesinin hangi kurum tarafından verilmesi gerektiği” ile ilgilidir. Buna göre, %53 çoğunluk, belgenin TÜRMOB tarafından verilmesi gerektiğini bildirmiştir.

Denetime duyulan ihtiyaç bakımından şu bulgular ortaya çıkmıştır:

- Şahıs şirketlerinin bağımsız denetimden geçmesi gerektiğini düşünenlerin oranının yaklaşık %45;
- Sermaye şirketlerinin bağımsız denetimden geçmesi gerektiğini düşünenlerin oranının yaklaşık %72;
- Devlet kurumlarının bağımsız denetimden geçmesi gerektiğini düşünenlerin oranının yaklaşık %93,
- Bağımsız denetim firma sayısının yeterli olduğunu düşünenlerin oranının yaklaşık %15;
- Bağımsız denetçi sayısının yeterli olduğunu düşünenlerin oranının yaklaşık %15;
- SM’ lere de bağımsız denetim yetkisi verilmesini isteyenlerin oranının ise yaklaşık %33 olduğu görülmüştür.

Bağımsız denetimin gerekliliği ve etkinliğinin sağlanması sorularına verilen yanıtlar ise şöyledir:

- Bağımsız denetimin işletmenin ortaklarının haklarının korunması için var olduğunu düşünenlerin oranı %80,
- Bağımsız denetimin hilenin önüne geçilmesi için var olduğunu düşünenlerin oranı %84,
- Bağımsız denetimin kayıt dışı ekonominin önüne geçilmesi için var olduğunu düşünenlerin oranı %80,
- Kanuni yaptırımlarla bağımsız denetimin etkinliğinin artacağını düşünenlerin oranı %84,
- Mevzuatların uyumlaştırılmasıyla, bağımsız denetimin etkinliğinin artacağını düşünenlerin oranı ise %87 olarak ortaya çıkmıştır.

Ankete katılan meslek mensuplarının çoğunluğunun mesleklerinden memnun olduğu, ancak kazançlarından ve mükelleflerinden memnun olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Buna göre,

- Mesleki bilgilerinin geliştirilmesi için meslek mensuplarına, düzenli olarak, mesleki odalar ve üniversiteler tarafından eğitim verilmelidir. Bu eğitim, daha çok özel konularda değil, “TTK, Uluslararası denetim standartları, Bağımsız denetim uygulamaları” gibi genel konularda olmalı, genel bilgi eksikliği tamamlanmalıdır.
- Meslektaşlar mesleklerinden memnun olmakla birlikte, mükelleflerinden ve düşük kazançlarından memnun görünmemektedirler. Kazançların iyileştirilmesine yönelik birtakım çalışmalar gerçekleştirilmelidir: meslek mensuplarına defter tutma sınırının getirilmesi gibi. Bu şekilde, adaletli gelir dağılımına sahip olunabileceği öngörülmektedir.

Kaynakça

- Çelik, S. (2013). Muhasebe Meslek Mensuplarının Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarına Bakış Açılarının Değerlendirilmesine İlişkin Ampirik Bir Çalışma: Niğde Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı.
- Elitaş, C., Karakoç, M. & Özdemir, S. (2011). “Muhasebe Meslek Mensupları Perspektifinden Türkiye Muhasebe Standartları”, World of IFRS, Ekim, 1-14.
- Enderoğlu, A. D., Konakay, G., Karacan, S. & Günce, N. (2017). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Bağımsız Denetime Bakış Açısı”, Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi, 10 (2), 14-20.
- Erol Fidan, M. & Cinit, H. (2013). “Türkiye Finansal Raporlama Standartları Çerçevesinde KOBİ Muhasebe Standartlarının Muhasebe Meslek Mensupları Tarafından Algı Düzeylerinin Tespitine Yönelik Uygulama: Eskişehir İli Örneği”, Muhasebe ve Finansman Dergisi (MUFAD), Temmuz, 39-60.
- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK), Tanıtım Kitapçığı, http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/PDF%20linkleri/Tan%C4%B1t%C4%B1m/Public_Oversight_Authority_TR.pdf, (06.11.2018).
- Özçelik, H., Şenol, H. & Aktürk, A. (2014). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Bağımsız Denetim Alanındaki Güncel Gelişmelere Bakış Açıları ve Farkındalıkları Üzerine Bir Araştırma”, Muhasebe ve Finansman Dergisi (MUFAD), Nisan, 55-72.

Strategic Research Academy ©

© Copyright of Journal of Current Researches on Social Science is the property of Strategic Research Academy and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.